

תחום פיתוח סביבות למידה,
אגף בכיר מיפוי ותכנון,
מינהל הפיתוח,
משרד החינוך

מערך המו"פ
המנהל הפדגוגי,
משרד החינוך

מהדורה ארבעים ושמונה

08.07.2021

כ"ח תמוז תשפ"א

צוות המערכת
אלון שורץ, ריבי ארצי, ד"ר איריס פינטו,
רקפת גלבוט, נעמה כהן, ענבל לוור

👁️ זמן קריאה 60 שניות

אמ; לק הוא ביטוי סלנג באינטרנט, ראשי תיבות של "ארוך מדי; לא קראתי".

שימוש רב נעשה בו על מנת להציג את חוסר רצונם של הקוראים להתאמץ בקריאה ובקשתם ל**תקציר הדברים**.

סקופ הוא מונח בעיתונאות המציין ידיעה חדשותית מקורית, חשובה, מפתיעה או מרעישה שנחשפה באופן בלעדי על ידי גורם עיתונאי כלשהו.

מדובר בחדשות אשר סביר להניח שיעניינו מספר רב של אנשים ועשויות להיות כאלו המלמדות על **הבט חדש** לגבי אירוע חדשותי אשר ידוע זה מכבר

scope הוא **תחום**, אזור הנמצא בתוך גבול מוגדר מסוים מוחשי או תיאורטי כמו תחום ידע - ובמקרה שלנו, **חינוך**.

לטובת המצטרפים החדשים, ברוכים הבאים!

על כן **סקופ**

מגזין קצר וחדשני בתחום החינוך

"הבית אינו המקום בו אתה חי, אלא המקום בו מבינים אותך".
קריסטיאן מורגנסטרן

"אל תסתכל בקנקן..." כולנו חונכנו שהמעטפת לא חשובה ושהתוכן הוא המשמעותי. מצד שני, כולנו "קונים" עם העיניים, "אוכלים" עם העיניים, ויש באסתטיקה משהו שמדבר לאזורים אחרים בתודעה שלנו – לאזורים לא רציונליים.

וכשמדובר בסביבה שבה אנחנו מבליים, המעטפת שמכילה אותנו, העניין הוא הרבה מעבר לאסתטיקה – הוא הרגשה שממנה הכל מתחיל – ובאמצעותה הכל מתקיים.

לא, אלו לא רק קירות. ונכון, חינוך "איכותי" (ההגדרה שמורה במערכת של כל אחד מאיתנו) יכול להתקיים גם במרחב הכי רעוע וחסר חן. אז מה זה כן?
ואם זה כן, למה בכלל לדבר על מרחבי למידה?

כנסו לכנסייה גבוהה, שתפקידה להנכיח את עוצמת הדת, ושימו לב כמה קטנים אתם מרגישים, הקול נעשה חלש יותר. כנסו לבית אבן עם אח בוערת ורצפת עץ – ותחושת נינוחות כנראה תעטוף אתכם, אולי אפילו תחלצו נעליים ותאטו את הקצב. ומה קורה כשנכנסים לבית החינוך?

המרחב הוא מסר. הוא המעטפת החשובה בה מתקיים העולם שאנחנו בוראים, הוא מזמין או מרחיק, למידה ומחשבה.
תחשבו על זה.

בילדותי נאלצתי לקטוע את לימודי בשביל ללכת לבית הספר". ג'ורג' ברנרד שו

קריאה מהנה וסופ"ש נעים, אלון.

*בלחיצה על הסמל
תעברו חזרה לפה

מה זה?

מה קורה פה בסביבה?

הנושא השבועי

מה זה בכלל?

כל כותרת היא קישור
לעמוד המתאים

סביבה מסתגלת

שבין SEL לCELL היא מחברת

בפדגוגית עולם

שמעצבת אדם.

סביבה בטוחה ומקבלת

שהשראה ובחירה היא מאפשרת,

ובין אינסוף מקומות היא מגשרת...

כזו שמרגישה גם שלי (:

וגם שלנו (WE HUB, LEARN, WORK & LIVE)...

אז בואו ניפגש במקום שוקק חיים

נלמד גם בחוץ וגם בפנים

כי נראה שיש צורך בשינוי-

מסביב לעולם

או ממש כאן

בכל מרחב, מקום או זמן.

סביבות למידה חדשניות

סביבות למידה חדשניות

ד"ר איריס פינטו

סביבה מסתגלת, שמתאימה את עצמה לחינוך המתפתח ומשתנה, ונשארת רלוונטית וממוקדת עתיד.

סביבות למידה חדשניות משלבות שימוש גמיש בחללים, רהיטים וטכנולוגיה, לצד שיתוף פעולה וגמישות גדולים יותר ביחס להוראה ולתוכניות הלימודים. הן תומכות בהוראה ולמידה מבוססי חוזקות, ומציעות לתלמידים ולמורים גמישות, פעלנות וחיבוריות בכל עת ובכל מקום.

מחקרים מראים כי לסביבות למידה תפקיד מכריע בהצלחת התלמידים: לומדים בסביבות למידה חדשניות, הוכחו כבעלי מוטיבציה, מעורבים יותר ובעלי יכולת למידה גבוהה יותר.

”קודם אנו מעצבים

את ביתנו, ובהמשך

הבית שלנו מעצב

אותנו.”

(וינסטון צ'רצ'יל)

מרחב הלמידה בטקסט פדגוגי

מיקי אריאן כדריה – ממונה פיתוח סביבת למידה במוסדות חינוך, אגף בכיר מיפוי ותכנון מוסדות חינוך, משרד החינוך

מחקרים בפסיכולוגיה סביבתית מראים כי גירויים חיצוניים שאדם קולט במערכת החישה שלו, יכולים להשפיע על התנהגותו, ובתוך זה על החוויה האישית שהוא עובר. מרחב הלמידה, המקום בו ילדים וצוותים חינוכיים מבלים שעות רבות מדי יום, מהווה גורם משפיע על עיצוב חוויית הלמידה וההוראה שלהם.

סביבות הלמידה הינן טקסט פדגוגי, המאפשר למידה תוך וחוץ כיתתית, מכוונת ואקראית, שיש לקחת בחשבון כבר בשלב התכנון. תכנון קונטמפלטיבי ועיצוב מיטבי מקדמים תחושת שייכות, מעודדים תחושת מוטיבציה וסוציאליזציה, מנסחים זהות כראי מקומי, מתייחסים להיבטים קהילתיים ומאפשרים פדגוגיה בין-תחומית והתנסותית, במרחבים דינמיים ובסביבות חקר מותאמות לגיל.

המפגש בין המרחב הפיזי לדיגיטלי, קיבל משמעויות חדשות בתקופת הקורונה, הדורשות לראות במרחבי הלמידה והמוסד החינוכי, אורגניזם דינאמי ומשתנה. מגפת הקורונה, על השלכותיה השונות, חשפה פערים בהתמודדות הרגשית בין התלמידים. ניתן לראות במרחב הלמידה כלי טיפולי, כזה שמאפשר את החיבור המחודש של ה-SEL ל-CELL – עיצוב "תא" מכיל, רך וירוק, באורגניזם החינוכי – יצירת SETTING מעורר קשיבות פנימה והחוצה, בעל השפעה חיובית ורגישה, המאפשר העצמה אישית.

בקו החזית

תמונות מדברות

פדגוגית עולם

ד"ר גדי ביאליק, אדריכל רן קליק, וצוות מיזם Ed Value (בית ספר עולם)

כיצד ניתן להשתמש בקרקע הציבורית, השמורה למוסד חינוכי ומצויה בליבה של כל שכונה וקהילה, באופן חכם?

דמיינו שעל אותו תא קרקע, ולצד או מעל בית הספר, מוקם מרחב תעסוקה עם אוריינטציה ציבורית-קהילתית (מעין we work קהילתי), ומגורים קהילתיים ייחודיים כגון קיבוץ מחנכים, או דיור מוגן לגיל השלישי, ועוד שימושים בעלי ערך ציבורי.

חיבור כזה, בין תלמידים, גורמי תעסוקה, תרבות וקהילה, מאפשר לקדם סוג חדש של פדגוגיה: "פדגוגית עולם" – המושתתת על מפגש אותנטי בגובה העיניים, בין תלמידים ל"שותפי עולם" החולקים עמם את אותו "אקוסיסטם".

המפגש בין השותפים מתרחש במרחב ייחודי וייעודי, המאובזר במשאבי יצירה ומייקינג, וממוקם בלב המבנה. אנו מכנים את החלל המפגש הזה "המרחב ההאב-רידי" (כשמו כן הוא – האב והיברידי).

במפגש החינוכי החדש, מבקשים השותפים להתמודד ביחד עם אתגרים, בעיות ושאלות, שהם בעלי ערך מעשי ולימודי עבורם.

מפגש שכזה מקדם חינוך של 'לעשות את' ולא רק 'לדבר על'. חינוך המסיר את המחיצות מהעולם האמיתי, בצורה מנוהלת, מבוקרת ובטוחה. חינוך המקדם פיתוח מיומנויות רלוונטיות למאה ה-21, כדוגמת יצירתיות, שיתופיות, תקשורת, ויזמות הלכה למעשה, תוך מתן הזדמנות לכלל השותפים לאקוסיסטם, לצמוח בדרכם הייחודית, וליצור ערך נוסף מהשותפות והסינרגיה שמציע המודל.

חינוך שהופך את כל הקהילה למשאב בעל ערך לצמיחה אנושית וחינוכית, חינוך שהופך ללב פועם בלב הקהילה.

מעצבים פרדיגמות

דלית עמידן, חגית ענתר, חני יחזקאל – מדריכות מרכזות ארציות, תחום פיתוח סביבת הלמידה במוסדות חינוך, מנהל הפיתוח, משרד החינוך

המשורר שאול טשרניחובסקי כתב: "האדם אינו אלא תבנית נוף מולדתו", ועל כך אנו מוסיפות, שגם התלמיד, אינו אלא תבנית נוף סביבת לימודיו.

סביבות למידה אחרות, חדשניות, המשלבות דרכי למידה שונות, מאפשרות לכל ילד לבטא את עצמו בהתאם לסגנון הלמידה שלו.

מרחב למידה חדשני, שהוא תולדה של תקשורת פתוחה ושיתוף פעולה רחב בין הרשות המקומית, מנהל/ת, צוות מורים מוביל ואדריכל/ית או מעצב/ת, מאפשר לכל אחד מהשותפים להביא ערך רב לתהליך התכנון וההקמה של המרחב – באופן שהשלם גדול מסך חלקיו.

צוות רחב ובעל ניסיון, מתחומי עניין מגוונים, מזמן איגום משאבים והתבוננות רחבה, המאפשרת ראייה של זוויות נוספות, לצד המיקוד והדיוק הנדרשים לשלבי התכנון של סביבת למידה.

השותפות מאפשרת ניצול כוחות פנימיים, וזיהוי חוזקות וכישורים של צוות בית הספר, היכולים למנף למידה חדשה ואחרת, ולהנגיש אותם לתלמידים.

בשיח בין שותפים, בו מתוארות המטרות והמשנה החינוכית, בהקשבה לצרכים העולים מהשטח ותוך מתן מענה בירוקרטי, ניתן לעצב מרחב חינוכי הרמוני, המשרת את מטרתו באופן מיטבי.

”לוח וקיר

מפה עלה קיר

מחברת יומן וצלצול”.

מה השתנה מאז

נכתבו שורות אלה?

הרבה מאד!

הצטרפו אלינו למסע...

תחנה ראשונה:

פעם קראו לזה ביתה

והיום?

חווית המשתמש במרחב למידה חדשני

ענת מאור - יועצת לחשיבה עיצובית בארגונים

מהו מרחב למידה חדשני?

מרחב למידה משמעותי, המשלב עשייה חווייתית ולמידה פעילה; מקום שיש בו מענה ייחודי שמותאם לצרכים; שמאפשר צמיחה אישית, ומפתח חשיבה יצירתית; מקום שמחבר את הילדים, וגם את המשפחות והקהילה. מכאן, התפיסה החזותית של מרחבי למידה, חייבת להיות בהלימה לייעוד של המרחב, לפעילויות המגוונות שיתרחשו בו ולמסרים התחושתיים שישרה.

תכנון מרחב באמצעות חווית המשתמש, נעשה דרך: האופן בו נרצה שהמרחב יראה - דרך השיח המשותף בין החומר, הצורה והצבע. התחושה שנרצה שהמרחב ישרה - מידת ההנאה והרווחה שיוצר המרחב.

האפקטיביות היישומית שלו - כיצד המרחב יאפשר לבצע את העבודה לשמה נועד - בצורה יעילה, קלה, נוחה ונעימה:

- עד כמה ניתן לבצע בו מטלות פשוטות ומותאמות?
- עד כמה ניתן ללמוד אותו במהירות, ליצור מעברים והתאמות?
- עד כמה ניתן לרכוש דרכו מיומנויות חוזרות ולשמר הרגלים?
- עד כמה ניתן ליצור בו שינויים ולהטמיע אותם?
- עד כמה ניתן להנות במרחב - להשתוקק לחזור ולשהות בו?

בבואנו לתכנן מרחב למידה, נדמיין סביבה בטוחה ומקבלת, המאפשרת לאנשים עם צרכים שונים להיות בה בתחושת ביטחון אישי ואפשרות לביטוי עצמי מלא.

FUN ACADEMY

אדריכל יואל דבוריינסקי - ליואי דבוריינסקי אדריכלים

מכון מחקר פיני לחינוך, FUN ACADEMY, טוען שכדי שהלימודים יהפכו לכיף, צריכים להתקיים בו, בין היתר, התנאים הבאים:

אפשרות בחירה כשאתה בוחר איך ללמוד ומה ללמוד, סביר שתהנה מהלימודים, וגם תגלה איזה סוג לומד אתה. סביבה המעוררת השראה שיש בה אסתטיקה ויופי, אור וחיבור לטבע, הרמוניה ומגוון. סביבה שמאפשרת שימושים וסוגי מפגש שונים, שמעבירה תחושת רווחה ומכילה תכנים, תוצרים ורעיונות.

מרבית המבנים של בתי הספר כיום לא יכולים לאפשר מימוש של ערכים אלו: הם בנויים כמפעל בו ארוזות הכיתות בצורה יעילה, שמעניק לכולם מזון מנטלי אחיד בצורת למידה אחידה, שאינה לוקחת בחשבון את השונות והייחוד של הילדים.

קל לפסול את מבנה בית הספר, ויש על זה כמעט קונצנזוס, הקושי הוא להגיד מה כן.

העיקרון המוביל אותנו הוא שהילד בוחר באיזה תנאים כיף לו ללמוד. וכאן, האתגר העיקרי שלנו כאדריכלים, הוא לייצר מרחב הכולל אזורים עם תנאים המאפשרים צורות למידה גמישות והתאמה לפדגוגיה חדשה, שלרוב לא ידועה מראש. למשל, ביטול הפרדה בין כיתות למסדרונות, מאפשר לנסח מחדש מהו מרחב למידה, מתוך תקווה שהמורים שיקבלו אותו, יעזו לשנות את התפיסה שלהם לגבי הוראה, ויבחרו להחליף אותה בחניכה ואימון.

מה העניינים?

בונים בניינים!

גשר בין העולם הפיזי לעולם הוירטואלי

שני זיו - מומחה בלמידה טכנולוגית מבוססת מקום

למידה היא תהליך סובייקטיבי, הכולל את סך הקשרים שנוצרים בין הפרט, לאחר ולעולם, בעיקר באמצעות פעולה.

בית הספר הקיים מייצג מצב ברור ויציב, שבו הילד מגיע למקום אחד, לכיתה אחת, בשעה ספציפית, ולומד מדמות בולטת אחת.

טכנולוגיית המידע יוצרת במהירות מצב בו הלומד נמצא בהקשרים רבים, לעיתים באותו הזמן, ורוכש ידע בצורה שיתופית ומתועדת. בית ספר, שרואה בתיווך חלק ממהותו ועושה זאת באמצעות טכנולוגיה, מאפשר ללומד בו להיות באינסוף מקומות פיזיים וחברתיים בו זמנית, ולידע שהוא רוכש להיות מאורגן סביבו וסביב פעולתו (ולא סביב שגרות בית ספר), ובאופן שמותאם ומדויק לו.

פיתוח "מודל" לבית ספר משמעו למצוא את הסביבות הטכנולוגיות המדומות (דמיוניות), הפיזיות (חושיות), והוירטואליות (משקפות מציאות), שיגשרו בין ההווה הסטטי לעתיד הוירטואלי והדינמי.

🔗 וזה כבר קורה!

🔗! עפים על זה

נעמה כהן, מערך המו"פ

רשימת נוכחות

נחזור כמה שנים אחורה בזמן. גם לך חרוטה בזכרון הרחבה בגן, שאפשר היה להזיז בה כמה חפצים ופתאום היא הפכה למרפאה? או למאפיה? והיתה גם הפעם שהיא הפכה לאניה... (ובעצם כל דבר שנפשנו חפצה).

והרגע הזה שבו הזזת בעצמך כמה חפצים בחדר, תלית איזה פוסטר על הקיר, ולאט לאט הוא הפך ל"שלך"? האופן בו קישטת מחברת - וכך בשניה אחת יכולת לזהות את החתימה שלך?

והיום, הדרך בה נוח לך לשבת על הכסא בפינת הקפה, שהיא שונה לחלוטין מזו של המורה שלצידך?

כמה זה נעים, הא? לדעת שדרכך הייחודית היא זו שמעצבת את החוויה שלך, כי דעתך ורצונך נוכחים.

במשך השנים בבית הספר, הילדים שוהים במבנה שתוכנן עבורם, כמעט בכל פסע ושעל שיעשו בו. דמיינו לרגע (ממש קט) איך היה נראה המבנה, אם הילדים היו מתכננים אותו כרצונם. אם נשחרר לרגע את חרדת צבעוניות היתר, הברדק וחוסר האחריות שעוטפת אותנו, ונתחבר לילד/ה שהיינו

(ועודנו) - מה היה גורם לך להרגיש שהמקום הזה הוא שלך? שלנוכחות שלך במקום יש השפעה? איך תראה כיתה? למידה? הפסקה? אם נמשיך לרגע לדמיין, נבין שאפשר כך

לתכנן - ואולי זו תהיה נקיטת

האחריות שלנו:

לאפשר תחושות

שייכות לאלו

שאנחנו מנסים

לחנך לנוכחות.

עשה זאת לשלך, בעצמך

אז מה יקרה אם ילדים יעצבו לעצמם
חדרי שינה משלהם,
עם הרבה התלהבות,
ללא בושה, ללא גבולות?

לפעמים חלומות מתגשמים...

תחנה שנייה:

מישהו יודע איפה חדר

המורים כאן?

**אז זהו, שזה כבר לא חדר **

"איפה" מעצבים למידה

דר' אדריכלית ענת מור-אבי

אחר שנים שבהן המורים נחשבו "גיבורים אבל בודדים בצריח", ובעידן בו גבולות מטשטשים - בין מקצועות, בין גישות ותהליכי למידה, בין תלמידים ומורים - המורים, שמנצחים על תזמורת השינויים המורכבת, חייבים מרחב תומך בכדי לעשות את מעשה השינוי - יחד ובשקיפות. ההבנה שאנחנו טובים יותר ביחד, וששיתופיות חשובה ומעצימה יצירתיות, הנחילה עקרונות ארגוניים שנותנים ל"איפה", למרחב הפיזי, מקום חשוב.

חדר המורים הקלאסי הוא רק חלק מהסיפור. הוא צריך להיות מקום למנוחה ואכילה, לפגישות לא פורמאליות. מורים זקוקים למרחבי עבודה דינאמיים, כמו במשרדי היי-טק, המשותפים להם ולתלמידים, שתומכים בעבודתם ומייצרים הזדמנויות למפגשי מורים ותלמידים ספונטניים. מרחבים אלו מעצימים תרבות עבודה שיתופית בין המורים, על ידי נראות ומנעד של אפשרויות עבודה - ליחיד ולקבוצה.

בחטיבת הראשונים שבגני תקווה, הוקם מודל שכולל מרחבים קולקטיביים ודינמיים (WE HUB) - עבור למידה לתלמידים (WE LEARN) ועבור עבודה למורים (WE WORK), במנעד של סוגי חדרים וחוויות שימוש. חדר המורים הקלאסי (WE LIVE), הינו הסלון שמיועד לרווחת הצוות.

מחקרים עכשוויים כבר מוכיחים שמרחבים דינמיים מעשירים את חוויית ההוראה והלמידה, גם עבור התלמידים וגם עבור המורים והמנחים, ומעצימים את התרבות הבית ספרית החדשנית.

 יש לכם מקום?

סביבת למידה חדשה לפיתוח המקצועי

טלי לוי - מנהלת מרכז פסג"ה בת ים, חנה הררי -
מנהלת פסג"ה לשעבר וממונה באגף פיתוח מקצועי

פיתוח מרחבי M21* בעיר בת ים אפשר לנו להגשים את החלום של התחדשות פדגוגית. הבנו שעלינו להכשיר את צוותי ההוראה להוראה עדכנית מותאמת, כדי שהמרחב יהיה פעיל, ולא יישאר יתום או לחילופין מרחב שרק מתארחים בו.

יצרנו הכשרה ייעודית ל- 35 מורים, מ- 20 בתי ספר (שבהם נבנו מרחבי M21), שעסקה, לצד תכנים פדגוגיים חדשניים, בחקר הפרקטיקה בעבודה במרחבים החדשים, ובארגון סביבה מקדמת למידה, דרך התייחסות לתכנון ועיצוב.

היום, בתום 3 שנים להנעת המהלך, מרחבי הלמידה בבתי הספר שהשתתפו בתכנית פעילים ושוקקי חיים, ובמקביל מתקיימת העמקה ומודלינג של פרקטיקות ההוראה במרחב, גם של מורים שלא היו בקהילה המקורית.

*תכנית של משרד החינוך לקידום מרחבי למידה חדשניים עבור יזמים מובילי פדגוגיה חדשנית

תחנה שלישית:

בהפסקה יוצאים לחצר

למה רק בהפסקה?

ולמה רק לחצר?

הכי טבעי זה לשחק בחוץ

יפעת גל שפייזמן – אדריכלית נוף ומתכננת ערים, בעלים של | אדריכלות נוף

כשחושבים עתיד חושבים דיגיטלי, טכנולוגיה, מחשב ומסך. מה קורה לילד כשהוא כבר לא רואה טבע – שמיים, צמחיה וציפורים? כשהמשחק הוא וירטואלי בלבד והגוף מתנוון? כשהוא לא ממציא עולמות בדמיון, אלא רק מחשב מסלול מחדש לדמות וירטואלית?

אנו יודעים שיש לכך השלכות, ושחלקן הרסניות – ילדים הופכים אפטים ומדוכאים, וסובלים מבעיות של אלרגיה והשמנה. במציאות זו, חצר המשחקים הטבעית היא לא מותרות – היא הכרח.

אז מהי חצר משחקים לימודית טבעית? קחו את חצר בית הספר/הגן, קלפו ממנה את הריצוף והאספלט, קפלו אותה כך שבמקום משטחים שטוחים יהיו בה גבעות ועמקים, והוסיפו לה טבע – צמחיה, סלעים, נחל, אדמה ועץ.

הכניסו את כל המשחקים המוכרים כחלק מפני השטח: המגלשה בראש הגבעה והמנהרה בתוכה, מסלול הטיפוס עולה על הקיר שעליו היא בנויה. הנחל שמתחתיה מאפשר לילדים משחק חושי, והשולחנות משנים את תפקידם: ממסעדת משחק לשולחן לימודי. והכל הכל בחוץ, באוויר.

אצלינו

בחצר

זה בטבע

שלהם

ולמה בבית ספר? כי הילדים שם, וגם החצר יכולה להפוך לכיתה – כי אפשר: לתקשר מתמטיקה באבנים; למדוד כמויות דרך מים; לבנות אונייה וללמוד על הויקינגים, ללמוד על חקלאות בעל דרך שתילה ועשייה; וללמוד ביולוגיה בחוץ, ולא דרך תמונה.

החצרות האלו כבר כאן. וההשפעה שלהן אדירה.

קיימות במרחב וחיים באיזון

אדריכלית בהקשבה, אודליה צדוק

בעידן בו החיים באיזון הפכו למותרות, נוצר צורך אדיר בשינוי.

מרחבי הלימוד המסורתיים, על חדגוניותם, אינם יוצרים גירוי להתפתחות תודעת התלמיד. מרחבי הלימוד החדשניים רואים בשינוי 'חומר' ליצירת מרחב בו מתאפשרת צמיחה והתאמה אישית לכל ילד, ובו ניתן מקום לחוויה אינטימית - ליחיד, לזוגות או לקבוצות.

מרחבי לימוד חדשניים, בכיתה או בחצר הפדגוגית, מאפשרים לימודי קיימות דרך התנסות חוויתית במיקרו קוסמוס של טבע, כמו למשל: מהם תהליכים ביולוגים בהם המים מנקים את עצמם? מהי 'אדמה חיה'? כיצד אנו יכולים לשמור על האיזון שבה?

במקביל ללימוד האינטלקטואלי, תהליכים אלו מזמנים ומאפשרים העמקה בתהליכים רגשיים ותודעתיים, בהם הילד לומד על האיזון בטבע ועל האיזון שבתוכו.

מגוון אפשרויות הישיבה במרחב החדשני, עמידה על פודסט, במה מול קהל, התכנסות בתוך נישה קטנה, כשהם מחוברים למערך פדגוגי תומך, יוצרים לילד הזדמנויות להיכרות עם האיכויות המגוונות שבתוכו.

מרחבי הלימוד החדשניים מעניקים לילד כלים איך ללמוד לקבל את היותו אדם שלם, החי בהרמוניה ובאיזון - עם עצמו ועם הסביבה.

זה

משמעותי!

הקשיבו

הקשיבו!

תפתחו רגע אטלס...

מתנדנדים בין
מקסיקו לארה"ב

מתבוננים מקרוב
בצפון הודו

מאפשרים לילדים
להיות בטוקיו

נעים בין חוץ
ופנים בגאנה

מרגישים בבית
בצ'יבה

בונים אקולוגי
בבורקינה פאסו

וממש כאן, בישראל

מקיף י', רשל"צ - מרחב
מותאם למגוון סגנונות למידה

טשנחובסקי, חיפה -
מרחב מטפח מיומניות
שיח ותקשורת

המ"ה, לפיד - מרחב
אינטראקטיבי לחקר חוויתי

תפן, כפר ורדים -
מרחב לשיח פתוחה
באווירה ביתית

היובל, ת"א - מרחב מותאם
ללמידה מבוססת פרויקטים

אלון, רעננה - מרחב
מאפשר ביטוי לייחודית
ועבודה שיתופית

בנות בת שבע, מודיעין
עלית - מרחב נעים ללמידה
בהתאמה אישית וקבוצתית

אלחוורזי, בקא אלגרביה -
מרחב ללמידה בכל זמן ומקום

מרחבי למידה עתידיים

ד"ר איריס פינטו

הטווח הקצר

תצורה מחודשת של כיתת הלימוד למרחבי "Makers". במרחב זה, אנשים נפגשים כדי ליצור דברים, לבנות, לפרוץ, לחדש, לפרק ולבנות מחדש. הסביבה יוצרת קהילה, שלומדת, חוקרת ופותרת בעיות ביחד. המרחב הפיזי המוצע, הכלים וסוג הלמידה המתרחשים במרחב כזה, מצריכים פדגוגיות חדשניות, הכוללות חקירה, משחק, דמיון, חדשנות, חשיבה ביקורתית, פתרון בעיות, שיתוף פעולה ולמידה מותאמת אישית.

הטווח ארוך

שלוש מגמות עיקריות משפיעות על עתיד עיצוב חללי הלמידה:

1. תכנון המקדם אסטרטגיות למידה חברתיות ופעילות.
2. עיצוב השם את האדם במרכז.
3. שימוש במכשירים מגוונים המעשירים למידה.

התמקדות בלמידה ולא בהוראה, מאפשרת לצאת ממגבלת המרחב והזמן המאפיינים כיתה, ולשקול מרחבי למידה בלתי פורמליים כמקומות לימוד, כך שכל מרחב, בכל מקום ובכל זמן, יכול להפוך למרחב למידה יעיל.

טכנולוגיה זולה יותר וניידת, מאפשרת גישה רבה יותר לתוכן ולמשאבים, ובתורה מאפשרת יישום פרדיגמות המדגישות למידה פעילה, הערכה מעצבת ומעורבות חברתית.

מעצבים

עתיד

באיזה מגמה

אתה?

תשתפו את כל מי שבסביבה שלכם!

הפיצו את הסק;ופ

שלחו לנו את המילה

סביבה

וקבלו הודעה להפצת קישור

ההצטרפות לסק;ופ

*קיבלתם לראשונה

את המגזין ורוצים להצטרף לרשימת

התפוצה גם? לחצו כאן.

מחברים רעיון לצלילים

רגע לקראת סיום האזינו איתנו לשיר לקראת שבת.

שיעור מולדת

ביצוע

כוורת

לחן

אפרים
שמיר

מילים

עלי
מוהר

לחצו ותהנו...

את הגליונות שלנו אפשר לקרוא בכל סביבה

**כל הגליונות שלנו
נמצאים ממש כאן!**

ובשבוע הבא...

לומדים לאורך החיים